

POSTANOWIENIE

14 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 14 maja 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M.C. i D.C.
przeciwko Bank spółce akcyjna w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółka akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z 26 kwietnia 2023 r., V Ca 1033/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. obciąża pozwaną kosztami postępowania kasacyjnego, pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

(A.G.)

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi

kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 26 kwietnia 2023 r. (sygn. akt V Ca 1033/22), pełnomocnik pozwanego Banku spółki akcyjnej w W. oparł wniosek o jej przyjęcie na przesłankach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 3 k.p.c. Zdaniem strony skarżącej w sprawie występujące w sprawie istotne zagadnienie prawnego polegające na:

- konieczności ustalenia czy brak możliwości oszacowania kwoty, którą strona umowy kredytu będzie świadczyć w przyszłości, stanowi *per se* o niejednoznaczności tego postanowienia umownego, a w konsekwencji, czy postanowienie takie powinno podlegać badaniu pod kątem abuzywności;

- czy pełnomocnictwo procesowe udzielone pełnomocnikowi w zakresie art. 91 k.p.c. obejmuje także jego umocowanie do odbioru oświadczenia o potrąceniu złożonego przez drugą stronę w kontekście art. 203¹ k.p.c., a także czy obejmuje możliwość złożenia materialnoprawnego oświadczenia (zarzutu) zatrzymania.

W sprawie zachodzi nieważność postępowania, jako że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Poza tym w sprawie zachodzi konieczność wykładni przepisów prawa wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 385¹ § 1 i 2 k.c.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. (nieważność postępowania) należy stwierdzić, że w sprawie nie występuje ta przesłanka z przyczyny wskazanej w skardze kasacyjnej. W uchwale

składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (OSNP 2023, nr 10, poz. 104) – której nadano moc zasady prawnej – uznano, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, ukształtowanym na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 z późn. zm. dalej jako: „ustawa COVID-19”), ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Sąd Najwyższy w powiększonym składzie, ustali jednak, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia wyjaśniając, że brak tego ograniczenia byłby niepożądany ze społecznego punktu widzenia i prowadziłby do nadwyrężenia powagi władzy sądowniczej oraz wizerunku sądownictwa. W końcowej części uzasadnienia tej uchwały (pkt 62) wyjaśniono, że wykładnia dokonana w niniejszej uchwale wiąże od chwili jej podjęcia, co oznacza, iż nie ma ona zastosowania do orzeczeń wydanych do dnia 26 kwietnia 2023 r. włącznie. Oznacza to, że wydanie orzeczenia przez sąd drugiej instancji w składzie ukształtowanym na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19 w okresie do dnia 26 kwietnia 2023 r. włącznie, nie może stanowić samoistnej podstawy do stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 20 marca 2024 r., II CSKP 2164/22 i z 21 czerwca 2024 r., II CSKP 718/23, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 28 lipca 2023 r., I CSK 4249/22). Zaskarżony wyrok zapadł 26 kwietnia 2023 r., zatem przed dniem podjęcia wskazanej uchwały. W sprawie nie wystąpiła zatem powoływana przyczyna kasacyjna w postaci nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powołaną przez skarżącego - wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, podania, na czym polegają wątpliwości związane z rozumieniem przepisu oraz przedstawienia argumentacji przemawiającej za tym, że mają one rzeczywisty

i poważny charakter, nie należą zaś do zwykłych wątpliwości związanych z procesem stosowania prawa. Wymagane jest także wykazanie, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest także wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl. oraz z 14 grudnia 2023 r., I CSK 6110/22, niepubl.).

Z kolei – jak wskazano w orzecznictwie Sądu Najwyższego – skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl. i z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). W świetle ugruntowanego orzecznictwa zagadnienie prawne jest istotne, gdy jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.). Kwestia taka powinna spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, niepubl. oraz z 14 września 2012 r., I UK 218/12, niepubl.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja

2015 r., III CZP 16/15, niepubl. oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12, niepubl.). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym stosowania prawa. W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytania (pytań) do Sądu Najwyższego. Konieczne jest również zaproponowanie możliwych (odmiennych) odpowiedzi na postawione pytanie. Ograniczenia się do sformułowania pytania, wymagającego zdaniem skarżącego udzielenia odpowiedzi, nie wypełnia zatem dyspozycji wskazanego przepisu. (zob. m.in. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, niepubl., z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, niepubl., z 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, niepubl. oraz z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, niepubl.). Wskazuje się na konieczność wskazania na występujące rozbieżności interpretacyjne przy rozstrzyganiu przedstawionego zagadnienia prawnego w orzecznictwie lub nauce prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, niepubl., z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, niepubl. oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17, niepubl.). Poza tym istotne zagadnienie prawne może stanowić przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania tylko wtedy, gdy jest przydatne dla rozstrzygnięcia o zasadności wniesionej skargi kasacyjnej, co ma miejsce wówczas, gdy jest związane z zarzutami wypełniającymi podstawę skargi kasacyjnej. Nie spełnia tego kryterium zagadnienie związane z ustaleniem zakresu pełnomocnictwa procesowego w świetle art. 91 k.p.c., tj. czy obejmuje ono także jego umocowanie do odbioru oświadczenia o potrąceniu złożonego przez drugą stronę w kontekście art. 203¹ k.p.c., a także czy obejmuje możliwość złożenia materialnoprawnego oświadczenia (zarzutu) zatrzymania, skoro zagadnienie to nie ma związku z zarzutami podniesionymi w skardze kasacyjnej.

W uzasadnieniu wniosku wskazano w szczególności na problemy dotyczące konsekwencji prawnych usunięcia abuzywnej klauzuli indeksacyjnej, czy możliwe jest usunięcie wyłącznie tej klauzuli z jednoczesnym uwzględnieniem pierwotnej woli stron co do istnienia postanowień umowy kredytu oraz uwzględnieniem charakteru, ogólnej systematyki i całokształtu postanowień umowy, przy jednoczesnym uwzględnieniu interesu konsumenta i dobrych obyczajów; czy

rekonstrukcja taka może nastąpić poprzez sięgnięcie do przepisu o charakterze dyspozytywnym, tj. art. 41 Prawa wekslowego lub art. 358 k.c. w brzmieniu nadanym nowelizacją z 23 października 2008 r. Zdaniem skarżącego, abuzywność spornej klauzuli umownej nie jest równoważna z sankcją bezwzględnej nieważności klauzuli sprzecznej z ustawą. W odniesieniu do przytoczonych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wątpliwości co do wykładni przepisów art. 358¹ § 1 i 2 k.c. i kolejnego zagadnienia, w kontekście zarzutów skargi oraz przedmiotu postępowania, w uzasadnieniu wniosku skarżący przytoczył szereg orzeczeń Sądu Najwyższego i sądów powszechnych oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej też: „TSUE”) odnoszących się do wykładni wyżej powołanego art. 385¹ § 1 i 2 k.c. oraz szereg orzeczeń dotyczących problemu prawnego ujętego w zagadnieniu prawnym – poza już omówionym – sformułowanym w skardze kasacyjnej. W ocenie Sądu Najwyższego problematyka ta była przedmiotem wielokrotnych wypowiedzi Sądu Najwyższego w orzeczeniach wydanych, często w odniesieniu do zbliżonych treścią umów kredytowych, nie tylko na etapie wstępnej oceny. Już po wniesieniu skargi kasacyjnej ukształtowało się orzecznictwo dotyczące tych problemów i w świetle obecnych orzeczeń, skarga jest nieaktualna, co uniemożliwia jej przyjęcie do rozpoznania.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że mechanizm ustalania kursów walut przez bank, który pozostawia bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta. Klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i pozwala przedsiębiorcy na pełną swobodę decyzyjną w kwestii istotnej dla konsumenta, jaką są koszty kredytu, jest uznawana za niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134, z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18 i z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20). Określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron, w związku z czym jest niedopuszczalne (zob.

też wyroki Sądu Najwyższego z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020, nr 7-8, poz. 64, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20, z 30 września 2020 r., I CSK 556/18, z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 oraz z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22). Sąd Najwyższy wyjaśnił również, że oceny abuzywności postanowienia umownego dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, a nie następczo. Oznacza to, że ocena niedozwolonego charakteru postanowienia nie może uwzględniać okoliczności powstałych po zawarciu umowy, w tym także sposobu stosowania postanowienia w praktyce (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Klauzule kształtujące mechanizm indeksacji określają główne świadczenie kredytobiorcy w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., a zatem podlegają kontroli, jeśli nie zostały sformułowane w jednoznaczny sposób (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, z 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22 i z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 – niepubl.). Postanowienia umowne są wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, gdy umowa przedstawia w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się dane postanowienie, umożliwiając konsumentowi orientację, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, co do wpływających dla niego z tej umowy konsekwencji ekonomicznych (zob. wyroki TSUE: z 20 września 2017 r., C-186/16, z 3 października 2019 r., C-260/18, z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22 i z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22).

Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że aby uznać, iż konsument został należycie poinformowany o ryzyku walutowym związanym z kredytem indeksowanym do waluty obcej lub denominowanym w tej walucie, muszą być spełnione określone przesłanki. Przede wszystkim, informacje te muszą być przekazane w sposób jasny i zrozumiały, umożliwiając konsumentowi pełne zrozumienie potencjalnych konsekwencji ekonomicznych wynikających z wahań kursów walut. W wyroku z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 Sąd Najwyższy wyjaśnił z orzecznictwa TSUE wynika, iż kredytobiorca-konsument musi zostać jasno poinformowany, że podpisując umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej

(szeroko rozumianego), ponosi przez cały okres obowiązywania umowy ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku silnej deprecjacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie. Sąd Najwyższy podkreślił również, iż klauzula ryzyka walutowego zastrzeżona w umowie kredytu indeksowanego podlega kontroli pod kątem abuzywności, jeżeli jest nietransparentna, co należy oceniać z uwzględnieniem informacji udzielonych konsumentowi przed zawarciem umowy. Klauzula taka może być uznana za abuzywną, jeżeli nakłada na kredytobiorcę nieograniczone ryzyko walutowe, jeżeli nie zostało ono zrównoważone innymi postanowieniami umownymi (por. także por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20).

Odnośnie do kwestii konsekwencji stwierdzenia abuzywności klauzul waloryzacyjnych dla dalszego bytu umowy, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, uznanie klauzul przeliczeniowych za abuzywne oznacza, że są one – z mocy samego prawa od momentu zawarcia umowy – bezskuteczne (nie wiążą) konsumentów (art. 385¹ § 1 k.c.), jednak strony pozostają związane umową w pozostałym zakresie, jeśli jest to tylko możliwe. Stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. Umowa będzie dotknięta nieważnością, gdy bez abuzywnych postanowień jej obowiązywanie nie jest możliwe w świetle prawa krajowego i nie zaszyły przesłanki umożliwiające zastosowanie regulacji zastępczej. Zastosowanie sankcji nieważności czynności prawnej jest możliwe, jeśli konsument nie potwierdził abuzywnych postanowień, nie udzielając świadomej i wolnej zgody na te klauzule, tym samym odmawiając przywrócenia im skuteczności z mocą wsteczną (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56, wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A oraz wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD, 2021, nr 2, poz. 20, z 16 września 2021 r., I CSKP 166/21 i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22). W uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego (zasady prawnej) z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, nr 9, poz. 56) wskazano,

nawiązując do wcześniejszego orzecznictwa, w tym orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. w szczególności wyrok TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18), że zastąpienie niedozwolonego postanowienia umownego odnoszącego się do sposobu określania kursu waluty obcej (w umowie kredytu indeksowanego czy denominowanego) innym sposobem określenia kursu waluty obcej wchodzi w rachubę tylko wtedy, gdy (koniunkcja przesłanek): 1) po wyłączeniu klauzuli abuzywnej umowa nie może obowiązywać, o czym decyduje obiektywne podejście w świetle prawa krajowego, a zatem wola jednej ze stron, w tym konsumenta, nie ma w tym zakresie rozstrzygającego znaczenia; 2) całkowity upadek umowy naraża konsumenta na „szczególnie niekorzystne konsekwencje”, w świetle okoliczności istniejących w czasie sporu lub możliwych wówczas do przewidzenia, z uwzględnieniem rzeczywistych i bieżących interesów konsumenta i z zastrzeżeniem, że do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie; 3) istnieje przepis dyspozytywny albo przepis „mający zastosowanie, gdy strony danej umowy wyrażą na to zgodę”, który mógłby zastąpić wyeliminowane niedozwolone postanowienie umowne, umożliwiając utrzymanie umowy w mocy; jeżeli niedozwolone postanowienie umowne odzwierciedlało obowiązujący przepis ustawowy mający zastosowanie w przypadku porozumienia stron, w rachubę wchodzi także zastąpienie niedozwolonego postanowienia „tym stanowiącym punkt odniesienia przepisem ustawowym w nowym brzmieniu przyjętym już po zawarciu umowy”.

Jeżeli chodzi o możliwość usunięcia opisanej wyżej luki w umowie to Sąd Najwyższy wyłączył dopuszczalność zastąpienia abuzywnych postanowień umownych przepisami dyspozytywnymi lub zwyczajami, przez zastosowanie średniego kursu NBP w oparciu o art. 358 § 2 k.c. lub art. 41 prawa wekslowego, ewentualnie w oparciu o wykładnię umowy przy zastosowaniu art. 65 k.c. (zob. np. wyroki z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22). Wskazał, że jeżeli bez niedozwolonych postanowień umownych umowa nie może obowiązywać, a nie są spełnione przesłanki uzupełnienia luki przez regulację zastępczą i konsument nie wyraził świadomie i swobodnie woli sanowania postanowienia, umowa jest trwale bezskuteczna (nieważna), a podstawą tej nieważności jest art. 58 k.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 16 września 2021 r.,

I CSKP 166/21, z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22, z 25 października 2023 r., II CSKP 820/23, z 9 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22 oraz z 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22). Odnośnie do przepisu art. 358 § 2 k.c., w brzmieniu obowiązującym z dniem 24 stycznia 2009 r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz ustawy - Prawo dewizowe (Dz. U. z 2008 r. Nr 228, poz. 1506), Sąd Najwyższy wskazał, że przepis ten dotyczy zobowiązań wyrażonych w walucie obcej. W przypadku kredytu indeksowanego do CHF waluta obca stanowi jedynie miernik wartości zobowiązania zaciągniętego w walucie polskiej i świadczeń spełnianych przez pożyczkobiorców (kredytobiorców) w walucie obcej (zob. wyroki z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto również, że nowelizacja prawa bankowego dokonana ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 165, poz. 984, dalej ustawa antyspreadowa) nie zawiera przepisów o charakterze dyspozytywnym, które – w świetle orzecznictwa TSUE – mogą zastąpić nieuczciwe klauzule umowne zawarte w umowach o kredyt indeksowany lub denominowany do waluty obcej ani przepisów mogących stanowić podstawę przekształcenia istniejących stosunków prawnych (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 163/22).

Wyjaśniono także, że samo wejście w życie ustawy antyspreadowej, którą w art. 69 Prawa bankowego dodano ustęp 3, nie wpłynęło na ocenę abuzywności postanowień umów kredytu zawartych wcześniej oraz konsekwencji prawnych wynikających tej oceny (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i z 28 października 2022 r., II CSKP 894/22 - niepubl.). Stworzyło jedynie podstawy do zmiany postanowień umowy co do sposobu waloryzacji niespłaconych rat na przyszłość. Oceny abuzywności postanowienia umownego dokonuje się zaś według stanu z chwili zawarcia umowy, a nie następczo (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2).

W aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa pogląd, że wyeliminowanie z umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej klauzul przeliczeniowych, uznanych za abuzywne, prowadzi również do upadku klauzuli ryzyka walutowego. Klauzula ta jest charakterystyczna dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadnia powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR. Takie przekształcenie umowy jest na tyle daleko idące, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, nawet jeśli nadal dotyczy innego podtypu czy wariantu umowy kredytu. W konsekwencji, po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul, utrzymanie umowy w formie zamierzonej przez strony nie jest możliwe (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, z. B, poz. 20, z 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 45 i II CSKP 382/22, z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22 oraz z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22).

Należy wskazać, że w ramach przedsądu Sąd Najwyższy niejednokrotnie odmawiał przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych pozwanego banku opartych na tożsamej bądź zbliżonej argumentacji, w ostatnim czasie m.in. w postanowieniach: z 20 grudnia 2024 r., I CSK 3252/23, 28 listopada 2024 r., I CSK 2859/23; z 28 listopada 2024 r., I CSK 2177/23, z 15 listopada 2024 r., I CSK 1657/23, z 22 sierpnia 2024 r., I CSK 2132/23, z 29 października 2024 r., I CSK 3253/23, z 14 listopada 2024 r., I CSK 3526/23, z 24 września 2024 r., I CSK 3180/23, z 22 października 2024 r., I CSK 3528/23, z 28 listopada 2024 r., I CSK 4448/23 i z 7 listopada 2024 r., I CSK 920/24. W celu uniknięcia zbędnych powtórzeń, należy odwołać się do uzasadnień tych postanowień.

Skarżący nie wykazał, by w dacie orzekania w przedmiocie przedsądu istniała potrzeba kolejnego odniesienia się przez Sąd Najwyższy do przedstawionej regulacji i problematyki. W świetle powyższego, argumenty przedstawione we wniosku, w połączeniu z motywami zaskarżonego wyroku oraz uwzględniając aktualny dorobek orzecniczy Sądu Najwyższego, nie wskazywały na konieczność kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w objętej nim materii, z uwzględnieniem publicznoprawnych, ponadindywidualnych zadań skargi kasacyjnej.

Wskazać należy również, że nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.) także z innych przyczyn niż wskazanej w skardze kasacyjnej przez pozwaną.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego – na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną – orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., obciążając nimi na podstawie art. 98 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. stronę pozwaną, która przegrała sprawę w postępowaniu kasacyjnym.

Dariusz Dończyk

(A.G.)

[SOP]

[r.g.]